„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплату и огласе администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 60. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 15. АПРИЛА 1894. ГОДИНА XXIX.

НА ВЕЛИКИ ПЕТАК.

Мртва тишина. Звона не звоне, глас људи је умукнуо и овладао страх и трепет међ свим живим.

Природа стрепи, сунце се помрачи, затресе се земља, црквена завеса пуче на двоје — Он издану. На крст Га разапеше, на муке бацише, јер не могаху слушати науке Његове. Мрачњаци не могоше поднети светлости науке Његове, књижевници и фарисеји бојаху се истине речи Његових, стрепише силници од правде, коју Он учаше.

Живот свој посветио је Богу и људима. Дошао је с неба да покаже грешницима пут рају. И умилним и силним гласом светим својим учио их је: љубави к Богу и ближњем, правди и истини. Но грешник није могао разумети речи његове, поквареност је заслепила ум њихов, живот им је био: раскол и неваљалство, неправда и лаж.

Међ најближим Његовима, међ ученицима-синовима Његовим нађе се Јуда, који Га продаде непријатељу за 30 сребрњака.

И ухватише Га на молитви, на раду и заробише, облагаше и осудише и на данашњи дан погубише.

*

Миран је био и на крсту, није жалио што умире, јер је знао, да за Њега смрти нема. Знао је, да неправда правду победити не ће, знао је, да је светлост јача од мрака, љубав од мржње. Мирно је умр'о, јер је знао, да после мука и страдања, да после Петка Великога долази — Ускрс.

*

Народе Српски, следбениче вере Његове свете православне, са највећом побожношћу помоли се данас Њему, који ти показа пут спасењу!

* * *

Тешки дани прате данас народ српски, у сретнијим много сретнијим данима дочекивао је некад народ српски ове свете дане. Но баш данас на овај свети празник, на велики дан овај забацимо свакидашње ствари наше. Не мислимо сваки на себе и своје муке. На велики дан овај помислимо на народ свој, на његову прошлост, на његову будућност. И гле! Смемо ли себи ма и из најдаљих даљина узети мало науке, мало наређења из света живота Његова земаљска.

У најгорим мукама, у борби за свету науку Његову: правду и за свету цркву Његову православну налази се народ српски. За свете аманете светог ученика Његовога Саве српскога — за: школу и народно име бори се данас народ српски.

И свршетак мука Његових нађе нас у најтежим часовима. Примисмо већ и издајнички пољуб Јудин од рођених синова народа српског, који се срамно одродише од народа свога, одбише се од цркве православне и продадоше је — непријатељу народа свога

Све је већ ту. Небо српско се мути, помрачује сунце наше, тресе се земља, на којој живимо од неправде и насиља непријатеља наших.

Но, Народе Српски, сети се мука Његових на данашњи дан, помоли Му се и — издржи. Сети се, да неправда правду победити не може, светлост да је јача од мрака, љубав од мржње; сети се, да после црног петка великог долази — Ускрс. Сети се свега тога, моли Му се, ради и надај се!

*

Када већ почеше муке Његове, када је живео по пустињи, непријатељ Га гонио, а сатана и ђаво искушавао: у сред мука ушао је Он победоносно преко цвећа и зелена грања, посред радости народне у Јерусалим на Цвети. И после тога мучише Га још више, јер се бојаху снаге Његове, коју тада показа, стрепише од љубави и слоге народне.

И српски народ дочекао је цветни четвртак, дочекао је дан, када показа непријатељу снагу и слогу своју. Поплашио се непријатељ и у немоћи гњева свога кидише још већма, но узалуд. Не бојмо се тога, јер смо уверени, да нам Ускрс доћи мора.

* * *

И доћи ће мукама крај и проћи ће Велики Петак народа српског и доћи — Ускрс, доћи спас. Обистиниће се света наука Његова: и ови мали и незнатни биће силни и моћни, а силници гонитељи ваљаће се у прашини греха свога и неправде своје.

Будим-Пешта, Велике недеље.

Будимлија.

ОМЛАДИНА НА МИТРОПОЛИЈСКОМ ЗБОРУ.*)

„Господ је погледао с неба на земљу, да чује уздисање сужњево и одреши синове смртне, да би казивали на Сиону име Господње“, (Пс. 101. ст. 20—22.) Било је то лицем на цветни четвртак. Србин је у српском Сиону тако тешко узданув, да се до неба чуло. Синови смртни, који сном мртвим спаваху, пренуше се и дођоше у Сион, да се потуже Богу и цару, што им се последња нада — „име Господње“, и св. вера православна хоће да дирне, хоће да одузме! „Бог је погледао с неба на земљу, да чује уздисање сужњево“, а погледаће ваљда и Отац — јер знамо, да љуби децу своју онако, како она њега љубе. И „постидеће се и одбиће се сви, који не навиде Сион“, (Пс. 128. ст. 5.), јер „знам да ће Господ показати правду невољноме и правицу убогима“ (Пс. 139).

Цветни четвртак! „Веліе и преславное чѹдо совершися днесъ.“ Велико заиста, јер што давна не би, догоди се овога дана. С истока и запада, севера и југа, згрнуше се браћа, да бране братски, сложно и уједињено праг српски од бесомучних навала гробара српске вере, српске народности. Све је за час било заборављено, друге речи не би, до: бранимо се, не дајмо се! „Како је лепо и красно, кад сва браћа живе заједно“ (Пс. 132. 1.) — тако вапијаху синови робови Јевреји, тако завапи цело Српство, тако завапи омладина српска. А згрнула се и она, да види, да учи, како се бори, како се брани. Деси се браће и с ове и с оне стране Саве, било је браће из Пеште, Загреба и из Београда. Сваки је гледао у борби од цветног четвртка идеал праве српске борбе, у тој нађе српска омладина спаса Српству, те у себи зборећ: „Дуго је живела душа моја с онима, који мрзе мир“ (Пс 119. ст. 6.) Нађоше се браћа и нехотице на збору и договору тог истог часа и углавише трајно љуба, слогу, уједињење завађене браће. „Да се не љубимо речју ни језиком, него делом и истином“ (I. Јов. III. 18.) Ево шта углавише браћа из Угарске:

Резолуција

збора изасланика великошколске омладине загребачке, будимпештанске и омладине карловачке, одржаног у Карловцима 8. (20.) априла 1894. год.

Збор изасланика велико-школске омладине загребачке, будимпаштанске и омладине карловачке сматрајући светим задатком омладине озбиљну спрему за узвишени рад, који је очекује на пољу народног живота и сматрајући за дужност омладине, да као друштвена чињеница, колико јој допуштају скромне силе, утиче на здрав, правилан развитак нашег јавног мњења и у опће народног живота, донаша ове одлуке:

I. Једнодушно изриче жељу, да се свеколика великошколска омладина уједини, те да тим омогућени одржавање међусобних састанака с том сврхом, да на основу науке на њима расправља и расветљује све важне појаве на пољу јавног живота, како друштвеног, културног, тако и политичног живота, те да тако удари здрав и чврст темељ образованости будуће српске родољубиве интелигенције, а у корист народног живота;

II. По што је збор тога уверења, да садашња поцепаност српског народа у политици на више табора, а без битних начелних разлика, међусобним трвењем слаби његову снагу, која је потребна у борби за свете идеале српског народа, то сматра за своју дужност, да међу омладином великошколском, створи заједницу на основу заједничког програма и да, колико јој је могуће, утиче, да садања поцепаност у народу престане;

III.) Одлучује, да се позову остале српске великошколске омладине, да што пре изашљу на основу претходног међусобног споразума своје изасланике на збор, да се ти посаветују и пред великошколски заједнички омладински збор донесу готов предлог, како би се великошколска омладина ујединила и то уједињење своје одржала и унапредила;

IV.) На овоме збору изабрати припремни одбор опуномоћава се, да предузме потребне кораке за остварење уједињења васколике српске великошколске омладине.

Свршено је дакле! Ако је било за сваћу насваћасмо се, ако је било до сна, наспавасмо се, а сада „ми, који смо синови дана — хоћемо — да будемо трезни и обучени у оклоп вере и љубави и с кадилом нада у спасење“ (I. Сол. 1. 8.). Ми хоћемода будемо људи, да будемо Срби, док још можемо, јер близу је дванаести час. Спремајмо се за то, радимо! Браћа Пештанци почеше, Загрепчани прихватише, а Карловчани ће ево таки на посао. Брзо, браћо, и из осталих крајева на посао, ил стварајте или примајте револуцију, јер и опет кажемо: близу је дванаести час, а и има много непослушних, празноговорљивих и умом преварених, којима треба уста затворити, који целе куће изопачују, учећи што не треба поганог губитка ради“ (Тит. 1. 10.).

Јављајте се, браћо, припремном одбору у Карловцима: семе је засејано, семе је и звливено, недајте да угине, тако нам Бог помогао! „Радујте се, савршујте се, утешавајте се, једнако мислите и мир имајте и Бог љубави и мира биће с вама!

*) Умољавају се штована уредништва српских листова, да ово изволе прештампати.

ПОДЛИСТАК.

СВЕТИ САВА НА ВРАЧАРУ 1594.—1894.

Надвио се облак густи
Васиону да опусти:
Да покаје грехе старе,
Што је хоће да сатаре.
И небо се само љути —
А Србија — стрепи, — ћути!..

На Врачару ватра гори,
Ватра гори, бес се ори,
А Србин се с душом бори.
Ко ће сили одолети,
Ко ће бола преболети!
Светиња се српска ништи
А Србина срце пишти:

„Авај, срце Обилића!
Авај, снаго Краљевића,
Где си, пуста, да у маху
Крај учиниш овом страху?!
Вишња сило! Твоја правда
Стешњеним је крепка нада:
Пусти грома ватренога,
Смлави створа пакленога,
Да пред лицем створитеља
Не сажиже светитеља!“..
Тако Србин собом збори,
Њега љута боља мори...

Ватра гори, Синан виче:
„Гори, гори, свештениче!
То си од нас заслужио,
Што си рају просветио
Да на свога господара
Смела диже свог анџара;
Што за веру вољно гине
Убојити каурине;
Што се не да у синџире,
Већ подиже манастире...
Ал' сад нема теби трага —
Пашће рода твога снага!“

То изусти, па с' окрене;
Ал' жестоко огањ севне:
Отворе се свете двери,
— Синан-паша се узвери —
Милешево пред њим стоји
Са ликови свети своји,
А иноци, обучени,
Бога моле на колених!..
Звона звоне, народ врви
Да с' причести свете крви,
А Синана страх пробија.
Последњи му час избија..

Из светога сад олтара
Свети Сава проговара:
„Она ватра на Врачару
Оглашује мржњу стару.
Не бојте се, децо мила,
Што вас кињи врашка сила:
Мртвом телу ко се свети,
Том и празна сенка прети;
Ништаве су људске страсти
Код божије вечне власти!
Ја остајем у свом роду,
Док **војује за слободу,**
Док му **црква срце блажи,**
Док му **душу школа снажи.**
Настављајте моја дела —
То је слава неувела:
То ће престо повратити —
Моје тело осветити!“

Стеван Лазић.

* * *

Јест — тако је било!..

Пола песме збиља, пола красна машта старине песника.

И прештампасмо песму ову, што је згодно доба да је прочита и старо и младо, Србин и Српкиња — свак и свуда.

Сад баш, кад ће Српство на све стране да учини свечани помен тристагодишњи свом највећем свецу Србину, светом Сави.

Триста је година, како обесни хорјатин, потурица Синан-паша спали свете моћи Савине на пољу Врачару, крај Београда.

То је било 27. априла 1594. године, као што пронађоше људи од науке; или 1595. год. како пише у нашим летописима старинским.

А триста педесет и седам година пре тога лежале су свете моћи Савине у ћивоту злаћеном у манастиру Милешеву, у цркви манастирској, која је славила и слави Спасов дан и данас.

То је било од године 1237. до 1594.

Манастир Милешево лежи у горском кршовитом крају, у лепој земљи Херцеговини — под високим брдом.*)

Милешево је задужбина српског краља Владислава, синовца светог Саве. Краљ Владислав сагради тај манастир, да у њем буде гроб светоме Сави...

Песма вели:

Милешевку на Херцеговини,
красну славну Сави задужбину,
вјечну кућу на ономе св'јету,
да се њему поје летурђија
оног св'јета, као и овога!...

Свети Сава је умрьо у Трнови, у тадашњој царској престолници бугарској, ноћу између 12. и 13. јануара 1236. године, и сахранише га тамо у саборској цркви светих четрдесет мученика.

Годину дана по том, дне 6. маја 1237. пренето је тело светог Саве „с великом славом и величанством царским“ из Трнове кроз Србију и Босну у Милешево.

То је био најсвечанији спровод самртнички — свечанијег не забележише наши летописи стари!

За сандуком је ишао краљ српски Владислав, синовац светог Саве, којега крунисао у Жичи, и архиепископ српски Арсеније, уче-

*) Види слику манастира Милешева у календару „Годишњица“ ове год. на стр. 44.

(II. Кор. 13. 11.). У то име живело Српство! Живела слога! Бог нам помогао!

Српски Сион, на цветну недељу 10. 22. априла 1894.

Припремни одбор.

Нови Сад, 14. априла.

Цветни четвртак — Светли четвртак. На светли четвртак 3. маја о. г. по римском одржаће се у Араду румунски митрополијски збор, те су решили многи Срби, да их том приликом брзојавно поздраве, као што су они то нама чинили. Значајно је, да је год. 1848. опет 3. маја, али по нашем календару, одржан велики румунски збор у Блазендорфу — који је сличан био нашој тадашњој мајској скупштини.

*

„Ниткови". Под тим насловом донели смо у уторак чланак, у ком смо питали г. Радуловића у Сомбору и тамошње Србе Апоњевце, ко је послао онај спаљени брзојав на митрополијски збор, по што нам је брзојавио г. Радуловић, да је подметнут од неких „ниткова", и да ли се слажу са садржином брзојава, те смо поставили 4 питања. Данас смо добили допис из Сомбора у тој ствари са потписом 2+2=4, а пропратно писмо потписано је „Срби Сомборци, који гласаше на др. Пају Дракулића". По што, дакле, никаквог имена потписаног нема, те би опет каква мистификација бити могла, то допис тај не ћемо донети. Само толико хоћемо да споменемо, да у пропратном писму веле, да ће то исто послати другом листу ако ми не донесемо, а у допису не одговарају на постављена питања, већ пребацују Новосађанима избор Шоме Витонтаја. На то велимо да би дотични Срби Сомборци на спаљени брзојав најбоље одговорили, када би то исто учинили, што су учинили Новосадски Срби, који су гласали на Витонтаја. Иначе веле, да „та рана њих тишти", и да „Срби Сомборци нису гласали на Дракулића, што је Апоњевац, већ што је Србин", те су се од Србина „могли чему и надати", надајући се зар, да им он хлебац не ће каменом вратити", и да су „ти исти Срби, после великог разочарања, — које нам је, признајемо, врло тешко пало — показали приликом протопрезвитерског збора у Сомбору, да су они једино православни Срби, који свом својом душом љубе свој народ и своју веру и — ништа друго"; и најзад „са гнушањем одбијају од себе назив Апоњеваца".

Нама је жао, што све то сомборски Срби, који су гласали на Дракулића, нису јавно својим потписима или на каквом збору изрекли, што нису одговорили јасно на питања и што нису изнашли који су то „ниткови", јер пронаћи то заиста не спада у немогућности.

При крају наглашујемо, да нам ни најмање није намера, да кваримо лепу хармонију, која се манифестовала на збору, којој смо и ми све могуће допринели, већ смо баш хтели да изазовемо, да се пронађу они „ниткови", који оним брзојавом ту хармонију порушише и да дамо прилике нашој „разочараној" браћи Сомборцима, да покажу да и они спадају у диван загрљај народни.

ник и прејемник Савин . . . и сва по избор властела српска, велика и мала; и све по избор свештенство српско, манастирско и светско!

И краљ Владислав постави војводу свога, да буде чувар гроба светог Саве. Отуда се прозва сав онај крај Војводство светог Саве, а после по титули немачкој херцег — Херцеговина, што то исто значи.

И триста и педесет и седам година по том ишла је Србадија као у хаџилук, у светињу — ка гробу светог Саве, у Милешево: тешила се за црних својих дана молитвом свом свецу Србину; утешена храбрила се до бољих времена.

Чак и Срби потурице ишли су тамо к'о на ћабу, носили принос: уља, воска и тамјана; јер крв није вода била никад.

Сам, цигли одметник Синан-паша не имаде мира ни на сну ни на јави. Сметаху му свете српске моћи свеца Саве. Уста, и нагони калуђере кукавне да понесу ћивот са свецем далеко, далеко — у лепу земљу Србију, поништену, погажену од зверади турске!

Каква је то била страшна пратња самртничка и вапајна... од гроба светог Саве — из Милешева, у Херцеговини, до поља Врачара украј Београда тужног!

На грдосној гломачи на ватри изгореше свете моћи Савине — пепео му расуше хорјати лопатама на све четир стране . . .

И куд-год долети и најсићушније зрнце пепела свечева — варница крсну и у Србина грудих заигра срце Обилића, пробуди се снага Краљевића . . .

и смлавише на послетку створа паклепога!

Из светог и сад олтара
свети Сава проговара:
„Ја остајем у свом роду,
док војује за слободу,
док му црква срце блажи,
док му душу школа снажи . . .

Па кад ето у Среду од недеље по Маркову дне 27. априла — зазвоне сва звона, и тешка и лака, по свих редом манастирих српских, и са кула цркава саборних и градских, и са кула и најмањих села и засеља:

на вечерње и на бдење, на јутрење и на службу светом Сави — учине помен тристагодишњи Срби сви и свуд; и ми у глас

Ускликнимо с љубављу
светитељу Сави,
српске цркве врховној
светитељској глави — —
Тамо венци, тамо слава,
где за народ свети Сава
вавек моли Бога
за спас рода свога! . .

* *
*

У Новом Саду, уочи Великог Петка 1894. год.

Ш.

ОТВОРЕНО ПИСМО

трима кукавицама и изродима српскима Босне и Херцеговине: попу Милану Радовановићу, Вуку Бабићу и Ђорђи Пиштелићу у Маглају на Врбасу.

У „Нашем Добу" број 23. од 19. (31.) марта о. г. прочитали смо допис из Маглаја на Врбасу од 10. марта 1894, на којем су подписани Милан Радовановић парох маглајски, Вучко Бабић самозвани трговац и Ђорђо Пиштелић, у којем поменута вас тројица хоћете да цео народ српски Босне и Херцеговине у свој особи и будаластој глави преставите, те при свршетку дописа велите: „Свакојако је пак нама дужност, да се постарамо, да међусобни коров за времена истриебимо."

О залутале и будаласте три главе, о ви продане три душе, све од Бога пожељети можете само то пожељети не смијете, да се коров из народа српскога триеби, јер онда сте јадни и чемерни вас тројица понајприје на реду скупа са оним четвртим, што вам иза леђа стоји, а то је јадни и чемерни ваш Машо Врбица.

Ово вам кажемо ми Срби из Крајине, крваве аљине, на ваш онај гадни допис, кад тако ви сами, јадна вам мајка, у свом бљутавом допису кавасте; јер ви бранећи оно, што сав народ српски презире, а то су Калај и Лазарини; бранећи и високо дижући онога, који сав српски народ срамоти, а то је Машо Врбица — браните, јадна вам мајка, српске душмане и српску кукавицу. Па премда ми знадемо, да је вама у вашем допису а богме и у животу девиза „појем Богу мојему за готове новце"; и премда ми знадемо да ви и сами знадете, да сте саму голу лаж у вашем допису на јавност изнијели, премда ми знадемо, да сте ви зато кукавице, с којима није вриједно преговарати се, хоћемо ипак пред страним свјетом, коме су данашње околности у Босни и Херцеговини слабије познате, ваш допис да побијемо са следећим:

1. Министар Калај написао је, као што ви кажете, историју српскога народа у којој вели: „Срби с правом могу вјеровати у своју будућност", но исту историју он аутор, као министар за Босну и Херцеговину забрани, а да ту вјеру у српскоме народу убије. Па не само, да нам њу забрани, него нам забрани и све поштене и родољубиве српске листове, а преплави нас листовима, који нам у уши трубе да смо „зрели за сјекиру", који нам пријете „бартоломејском ноћи", који нас најгадније денунцирају и клеветају све, што је српско и православно, измишљајући најгадније лажи о „трулежу србежа", „српском вјерском иридентизму", „српским велеиздајничким тежњама" и „великосрпској пропаганди у Босни и Херцеговини". А ви, блудни синови, и опет велите, „да се за нас не треба бојати"? Да богме да се за вас не треба бојати, јер је вас већ ђаво узео на своју руку, па шта вас је сада брига за друге. Видите, ето је за то вама и слободно читати „Србобран" и „Дневни Лист", које у Босни ми ни једанпут видити не можемо, а вама је чак и слободно добијати их, јер они, који вам их допуштају, знају какве сте црне душе и продане мјешине, па вам све допуштају.

2.) Школе, цркве, мостове, путеве и железнице, рудокопе, фабрике и касарне, тај културни напредак у Босни и Херцеговини под окупационом владом, што ви цитирате, видимо да ви то ни сами не знате: по што, за што и како је подигнуто, већ само онако булазните. Но блажени нишчи духом, те зато би вам се и опростити могло, јер ви онај допис и не написасте већ само потписасте, али не може вам се опростити оно „појем Богу мојему за готове новце", јер онај, који умије тако, као ви није „нишчи духом", изучио је јахудинску школу, а јахудинска је школа рафинерија, у којој се већ у почетку у буквару учити почиње „сподоби господи цеп сеј"; а како је тек онда, кад се и псалтјер те школе изучи, као што га вас троица већ изучисте, види се из вашег дописа или боље реченог вашег подписа. Но ипак деде да баш мало видимо, како стоји с тим вашим културним напредком у Босни и Херцеговини под окупационом владом.

а) Школе: У варошима влада подиже школе под именом „народне", а код нас под именом „комуналне" познате, па у каквом духу су те школе и који је језик наставни у тим школама? Влада и Калај веле „земаљски", а ви велите „амин". Али ми велимо српски и само српски, па за то с великом муком и жртвама уздржавамо наше српске школе, без којих би српско име у комуналним школама свеједно као и српски језик ишчезло. А да се ви за српско име и српски језик ништа не плашите, верујемо вам на темељу вашег дописа, из кога видимо, да би радо све па и само славно име српско продали. За то и не подупирете вашу српску школу у Маглају, него хоћете, да је влади у руке предате. Срам вас било!

б) Цркве: У Босни и Херцеговини могли би све цркве на прсте избројати, које су с владином ма и најмањом помоћи озидане и потпуно украшене, па за то, што влада о свом трошку православним Србима цркве не гради, не ћемо влади пребацивати, но пребацити јој се мора за то, што је под њевином управом народ са свим осиромашио, те није у стању, да сам себи достојне храмове подиже.

Али ви, слијепци једни, о црквама нашим не смијете ништа говорити, јер ето има пет год, како се спремате да у Маглају цркву направите, па кад вам је тако благостање, што је не направисте? Пет година ето купите новце за зидање цркве, па ма да се благостањем хвалите, једва сте купили и набавили креч за градњу, а камен су вам сељани забадава довукли, но ви нисте још у стању ни темељ да поставите, ма да сте забадава и место за цркву добили?! А од окупације до сада на путу између Бањелуке и Градишке направили су католички мисионари и мисионарке неких 8 (словом осам) цркава, а ви ето не можете ни једне, па опет се хвалите неком равноправности и благостањем! Па зар бар тебе, попе Миле, није стид тако бесрамно лагати?

в) Путеви и мостови: Путеве и мостове како је влада градила, колико новца, зноја и крви народа стаје — могли су се са оним трудом и новцем не само бољи главни путови и мостови саградити, већ и сви сеоски путови и мостови у Босни и Херцеговини. Но под овом благодетном управом направљени су путови за стратегију и чивутске путнике, а на потребне путеве за домаћи свет, за домаће трговце и сељаке није баш ништа урађено, а ти су нама путеви најпотребнији; али на њих нико не помишља.

г) Железнице и касарне: Касарне и жељезнице лако је било саградити из народне касе; али колико су те жељезнице и касарне народну касу стале, о томе ви бригу не водите, као ни томе, колико су пара код ти градња згрнули Швабе и Чивути, а колико се српски народ завалио, пропао и осиромашио. За то је ваљда вама и све једно, што су вам Маглај притисли Прајзи и Талијани и што се он зове сада званично Rudolfsthal.

д) Рудокопи и фабрике: За рудокопље упитајте министра Калаја, нека вам каже, колико је примио десетине за гвожђе од домаће производње у год. 1884. а колико у г. 1888., па кад вам кажемо, да је у г. 1884. та десетина 3000 ф. износила у г. 1888. на 150 ф. а у г. 1889. на ништицу спала, можда ће те се и ви зачудити. Но ми се ни томе не чудимо што је под Калајем домаћа производња гвожђа, која је некада цвала, сада са свим пала, јер знамо, да је њему више стало до тога да се Швабе и Чивути користе, него народ српски. Али упитајте Калаја за рударско друштво „Bosnia", у ком је Ротшилд акционар био, па кад је видио, да ће то друштво поред све потпоре, што је од Калаја из народне касе добивало, грдну штету носити, он богати Ротшилд из тог друштва извукао се, јер нико није луд паре своје губити, па и Калај се тог општег принципа држи, не ће ни он на босанске рудокопе своје паре да даје, већ туђе, босанске паре. А да спасе своје културтрегере и свој углед, као неки енергичан цивилизатор, он јадног и сиромашног народа Босне и Херцеговине на 100 хиљада дуката стрпа у руднике: Чевљановић, Дубоштицу, Чемерницу и др., па и опет од свога тога никакве користи.

е) А фабрике? И нека вам каже онда Калај — ама само истинито — за што је за добојску шећерну фабрику дао директору 20.000 фор. награде (швапског тринкгелда из босанске касе дао), па ћете и ви будаласте три главе ваљда боље разумјети истинити културни напредак у Херцег-Босни. Међутим није никаква вјештина на онај начин подизати фабрике у Босни и Херцеговини, кад све те фабрике у Босни и Херцеговини, кад све те фабрике Калај прво субвенционира или кредитира. Па још како и колико? Фабрика шпирита у Тузли не вреди ни 20.000 ф., а њој је Калај код босанско-херцеговачке „Народне банке" и „Унион банке" отворио кредит на 200.000 ф. словом двије сто хиљада форината. Десет пута више, но што вриједи сва фабрика папира у Зеници и фабрика кожа у Травнику, десет пута већи знамо да је њима сигуран кредит код истих банака, као и за фабрику шећера у Добоју и велику пилану на железничкој прузи Доберлин-Бањалука. Е лако је подизати фабрике са туђим новцима, са новцима сиротиње раје у Босни и Херцеговини, која се издрије плаћајући сваке године све то веће порезе, да са њима може Калај за Чивуте подизати фабрике. И ви то зовете напретком и благостањем? То говорите ви, Бакићу и Пиштељићу, који сте до окупације били дупли трговци, а сад сте оба пропали трговци!? О бруке једне, што собом бручите онај поштени свијет, који вас је до сад сажалијевао! Срам вас било! Били сте некад први трговци, а сад сте жељни и хљеба се најести, па опет истини и правди у лице пљујете?!

3) У вашем допису велите још, да треба сваком, што је чије дати, те се љутите на дописника, што је нешто истинитог о десетини писао, па ви причате како влада увијек начина тражи, како би повољно расправила аграрно питање. О јадна вам мајка ваша, та не живите ви у Бечу, већ у селу у средини јадне раје, па зар не видите, како се десетина пописује, а како се наплаћује; зар не видите, да је народ сваке године сиромашнији, а десетина сваке године већа? Да, не видите ви то или несмијете да видите, јер кожа би вам се морала јежити, кад би ви то гледали са помисли, да и ви живите на рачун те сиротиње, с које се и кожа гули, а да се такима дембелима изродила, као што сте вас тројица, проклета трбушина напуни. Не видите ви не, ама видимо и трпимо то ми, види и трпи то под Калајем, Лазаринијем и др. српски народ у Босни и Херцеговини.

4) Што нам је најзагонетније — то је, да сте у вашем допису узели у обрану бившег црногорског војводу и министра Машу Врбицу. О тешко Маши ако треба да га таке три моралне и материјалне пропалице бране; јадан ли је он, кад је на то спао! Браните ви њега колико хећете, а нека се и он брани, како може и знаде, нек се пере у Врбасу — опрати се не море и кад би најславније прошлости био, јер до сад све златом да је писао, сад је бели са нечисти запечатио. Оставити јуначку Црну Гору, оставити своју отаџбину, па у Босну под данашњим приликама доћи те живити, то може учинити само човек без икаква карактера, човек, који полаже душу своју за новце, а не као добар пастир за овце, па га и свака баба познавајући славну Црну Гору и јадну Босну, презирати мора. Бива, не велимо му само овако ми, него тако су му рекла и његова браћа Црногорци, они исти Пејовићи и Ђурашковићи, на које су се у свом допису и поп-Миле и Бабић и Пиштелић позвали. О ви три продане мјешине, зар се не иселише Пејовићи и Ђурашковић, баш онда, кад их ви хвалисте за то, што се у Босну доселили? Видите што су људи од образа и чојества; они вас опамарише, што их почесте хвалити, а ваш Машо од вас повјеренице и похвале изнуђава и даде се од вас хвалити и од другог плаћати! О Машо, црни Машо, тешко души твојој на страшноме суду, кад је она за пазаре! Ама божја ти вјера, преварићеш се у рачуну једуће лебац сиротиње раје, нестаће Калаја, нестаће Лазаринија, нестаће и тебе, ал остаће народ, остаће добре и злочесте успомене, које ће историја вјерно забиљежити, па тешко си га имену и потомству твоме.

У дужност, као Србима, спадало нам је, да вам оволико одговоримо, но знадемо да ћете ви опет рећи, а камо вам потписи, што се крије те? Но да немамо с вама недостојнима више посла, ено вам и на то одговора: Упитајте Калаја и Лазаринија, смије ли се у Босни и Херцеговини истина говорити и писати, па ако вам истину рекну, увјерени смо, да ћете нам онда опростити, што се не потписасмо.

Неколико Срба Крајишника.

Поглед по свету.

— **Законски предлог о државним матрикулама**, који је угарска влада поднела сабору, већ се подуже време претреса у појединим саборским одборима. Ти претреси су већ при крају, те ће можда још прекосутра (у суботу) бити поменути законски предлог поднесен заједно са извештајем административног, правничког и финансијског саб. одбора целокупном сабору. — Ми можемо већ у напред знати, да ће данашњи угарски сабор и овај законски предлог примити и да ће оно неколико жалосних Срба, које је народ српски проклео на митрополијском збору, поново осрамотити име српско, које на жалост нашу носе.

— **Састанак аустро-угарске делегације.** Из Беча јављају, да ће делегације бити сазване за 25. мај (по рим. к.) у Будимпешту.

— **Русија и Бугарска.** Сиромах Фердинанд Кобуршки! У породици, из које је и сам поникао, велика свечаност: свадба, на свадби многи одлични гости, само на њој није смео бити бугарски намет кнез Фердинанд. А није за то смео тамо да буде, што је у тих сватови био и руски царевић са још три руска велика кнеза. То и сувише јасно означује положај Русије према Бугарској. Полузванични петроградски лист „Гражданин" вели, да и ако је цар Фрања Јосиф примио у аудијенцију кнеза Фердинанда, то ипак изостанак његов у сватовима на двору у Кобургу, јесте озбиљна опомена за Бугарску. Ова околност показује бугарском народу, да се њезин садашњи кнез мора оставити сваке наде, да ће га Русија и европске велесиле икад признати за таковог. Руска политика према Бугарској потпуно слободна је од шовинизма, али та политика ни пошто не може признати законитим данашње стање у Бугарској — Исто тако пишу и остали руски листови, а увиђа то и штампа, која пријатељује данашњој владавини у Бугарској; тепи се ова последња још само тим, што „Гражданин" каже: Ако је кнезу Фердинанду суђено да остане на престолу — остаће, а ако му је суђено да га остави — оставиће га; али ни једна велесила не ће ни за ни против њега ни **једног коњика**, па ни **товарног коња** жртвовати". Лепа утеха!

ШТАМПА О МИТРОПОЛИЈСКОМ ЗБОРУ.

Хрватски **„Обзор"** пише у уводном чланку ово:

У броју од суботе ми смо саопштили закључке, које је прихватио у Карловцима 7. (19.) о. м. збор православних Срба митрополије карловачке, под председништвом г. барона Живковића.

Судећи по извештајима српских новина, збор је био импозантан и у сваком погледу на висини своје задаће. Импозантан по броју учесника, којих је било до 15.000; импозантан по говорима, који су држани, пуним језгре и ватре и нада свим објективним; импозантан по личностима, које су говориле и које у јавном животу Срба заузимљу одлично место; импозантан по брзојавкама надошлим и по том, што су били заступани Срби из свих крајева Угарске и Хрватске; импозантан по закључцима у форми мудрим и обзирним, а у ствари чврстим и одлучним; импозантан по једнодушности елемената, који припадају разним странкама.

Поред свих размирица, које постоје између нас и Срба, овом се појаву од срца веселимо и искрено га поздрављамо. Тим више то чинимо, у колико можемо у главном одобрити резолуције, или барем можемо да се слажемо са три главна момеата, која су у целом раду збора истакнута.

Срби просвједују против црквено-политичких реформа, у првом реду као хришћани. По свем оном, што смо до сада писали о том предмету, лако је схватити колико и како ми одобравамо то становиште. Црквено-политичке реформе у Угарској, под изликом лажнога либерализма, хоће да руше темеље хришћанскога живота и утру пут мађаризацији. У просвједу против тог атентата — Срби и Хрвати православни и католици морају се слагати.

Срби просвједују против црквено-политичких реформа, са становишта својих привилегија — своје црквене и просветне аутономије.

Из начина, којим је ово становиште образложено, ми би могли црпети много капитала за себе. Збор признаје, да су се Срби доселили у ове земље, више говори о новој стеченој домовини. И јест. Они су као досељеници к нама дошли и стекли нову домовину — у Хрватској Хрватску. Ако су досељеници и ако је Хрватска тиме постала њихова домовина — чему то дјелом не признају, чему устају против синова ове домовине, за што се с њима не сложе у обрани њених права и њених светиња? Истина је: они су — како кажу — уговорно досељени, па захтевају, да се с обе стране уговори врше и на тим уговорима ослањају своје привилегије и своју автономију. А како онда, да кад се ми позивамо на уговоре, на којима се ослања наше државно право, има их међу њима, који те исправе исмејавају, зову их остарелим и исмејавају их?

Но, како рекосмо, ми не ћемо сада, да за наше размирице цримо капитал, него верни ономе, што смо више пута писали, и то становиште одобравамо. У оквиру хрватскога државнога права, просветна и црквена аутономија Срба наћи ће у нама своје заговорнике. Шта више? Ми мислимо, да се та аутономија не да боље и успешније обранити, но под заштитом нашега државнога права.

Трећи је моменат српских резолуција солидарност са осталим народностима Угарске, а то значи са Словацима, Русинима и Румунима. На жалост, те солидарности то сад није било: што је Срби тако свечано проглашују, то је, или барем може бити, од великог замашаја.

У тој солидарности потлачених против тлачитеља лежи спас први. И ово становиште резолуција највише пече Мађаре, као што се јасно види из чланка „Пестер Лојда". — — —

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКОГ ПОКРЕТА 1848. ГОДИНЕ.

ПРИКАЗУЈЕ — Ш — Ј —

(Наставак.)

Бр. 3441.

Управитељу Старо-Вечејског Окружија и Члену Врховног Суда, Господину Петру Стојшићу

Званично. **у Карловци.**

Одговарајући на Ваше од 10. Априлија у Карловци на мене управљано писмо у смотренију Јована Грујића и Васе Јанковића, при врховном суду у своју дужност васпоставленија и Ваше предложеније одобравајући приложена ·/. како верховном суду због знања и управе, тако и Финанцијално-Економическом Одјеленију због плате, писма шаљемо.

У Земуну, 14. Априлија 1849.

Патријарх,
Управитељ Војводине,
Јосиф с. р.

Ч. 4.

Високородном Господину Јовану Стојчевићу, Сремске Градомеђе Комесару у Руми.

Прошеније Граждана Румски овде под ·/. у препису приложено за основано и праведно увимајући, хваљено Господство Ваше именом Високославног Војводине Правителства, имам чест дужностно позвати: да Г. Фрању Милчевића, окружног суда доњо Сремског редовног Правника, као без сваког предварителног судејског Изсљедованија и испита под војену стражу стављена, на јемство горе именоване Господе Граждана Румски с тим више, што се нико својим законим путем не преслушан и неосуђен казнити не може, — до времена суда опростити и у слободу пустити изволите. С високопочитанијем пребивам

Вашег Високородија

У Руми, 20. Дек. 1849.

слуга понизни
Петар Стојшић с. р.
Правителствене комис. Предсједатељ.

Високославног Словено-Сербског Правосудија Главног Одбора Предсједатељу у Карловце.

Под числом 473. изданој заповести покорно јављам за Петра Георгијевића Арендатора Чортановачкаго, који је од Народног Правосудија осуђен био за његово изступленије годину дана на робију, он је чрез избрану Господу код Господина Њихове Сјатости Господина Патријарха умољен, да он за његову непокретност и за отпушченије окова на олтар народности 100 ф. сребра и 20 мерова зоби кров 6 недеља даде и да се и суду тамошњем по сигурној прилици пошаље, у случају путем ексекуције набавити не пропусти, тако је сам њега звао да дође, да му заповест прочитам, но није хтео доћи, кад сам једног од одбора послао да иште новце, он је казао, ја новаца немам, и није ми за то ни бриге што они иште, ја то дати не морам.

Тога ради Високославном Правосудија Главном Одбору милостиво прибјегавам и покорно молим, да би оваковом непокорном младићу од стране Ваше писали, и речену суму новаца 100 ф. сребра, и 20 мерова зоби што скорије послао, ибо и они људи, који су заклетву своју пред Вама положили, нису сотим задовољни, ако ништа не буде и овај кривац не плати, они су у намјеренију Сјатјејшем Патријарху на ново тужбу представити и њега тужити, или што је пред Патријархом он и његова мати објешчали 100 ф сребра и 20 мерова дати, или да своју каштигу опредјелену прими, ибо сотим је Господина Патријарха, високославни Главни Правителствени Одбор, а и нас као један младић осрамотио. За које молим, за његово преступленије да би настојали и да што скорије плати, да не би било и Вами њега ради већа досада, ибо он одговара се да платити не ће. Со тим Вас милостивјеј̂ше умољавајући, остајем Ваш всепокорњејши слуга

Филип Цветковић с. р.
Парох и предсједатељ.

В' Чортановције дне 9. Јануарија 1849.

Високоблагородному Господину Петру Стојшићу, верховнаго Суда Предсједатељу, мње Господину високопитајему в' Карловције.

Високоблагородни Господине, мени отмјено високопочитајеми!

За Петра Георгијевића Арендатора Чортановачкаго покорно јављам, да сам ја по Налогу Вашему Пододбору нашему писмено саобшчио, њега смо довали и заповест прочитали, да он или 100 ф. Сребра и 20 мерова зоби на Народност објешчани плати, или да мора у гвожђу сапет у Карловце у верховни главни Суд на одговор ићи, али њему за то ни бриге није, а особито има њеки, који му страну држи још к тому повод дају да не плати, а он је и сам суров и бевобразан, као што Вам је добро познато, тај никому покоран није, нити он заповести старијега повинује се.

За које ја од стране моје покорно молим Вас, милостиви Господине, да би сте се смиловали и да му не би овај објешчани долг опростили, већ нека плати, ибо он со вјем од тога не ће да зна. Тога ради из величајше покорности јављам да знате, и учините Вашу наредбу, како најбоље знате.

В прочем у високу милост препоручујем се, остају свагда Вашег Високоблагородија покорњејши слуга

Филип Цветковић с. р.
Парох и Предсједатељ.

В Чортановце 12. маја 1849.

Ваша Светост,
Милостивјејши Господине!

На тужбу нашег Господина пароха Цветковића буде мој син прекјуче, као мними нарушитељ чести његове неправедно од Славног Одбора затворен. Неправедно велим за то, што је увреде те прави узрок наш Господин парох. — Он као љубитељ старине, мрзио је на све оно, што је ново и што дух времена са собом доноси и иште, и за то мога сина нипошто није мого трпити, што је његовим дјејством наше обшчество зажелило, да се и у нашем селу народни барјак изнесе; друго које је такођер у нашем Господину пароху мрвост противу мога сина побудило, то је, што је он заједно са неким члановима нашега обшчества зажелио, да на Видов-дан — као дан кад је наше Србско Царство изгубљено — литургија буде; но ово се учини нашем Господину Пароху врло теготно, те тако опет мржњу на мога сина у њему умножи; најпосле и због тога није мого наш Господин Парох мога сина трпити, што је он као ревностан и праведан члан нашег мјестног Одбора свагда настојавао, да сви без разлике на стражу долазе, које је њему сметало, да није могао можда гдиког од страже ослободити. — Све ово дотле доведе нашег Господина Пароха, да се није могао уздржати и јавно на мога сина нападати; због чега ни он — као што љубав к себи изискује — није оклевао увјерити га, да неправо мисли. Ово даде повод да наш Господин Парох у том извиненију неку увреду примјети, и измисливши којешта, што није истинито, мога сина у Карловце пред суд доведе и затвори.

Ваша Светост! Мој син болестан лежи у затвору, а има нас неколико душа у кући, које од њега све изгледамо; да је пак он неправедно затворен, лако се из овог, што сам изговорила, видити може: за то у највећој покорности молим Вашу Светост, да би сте по високој милости и правдољубију, мога сина из затвора пустили и нас, који од њега помоћ изгледамо утјешити умилостивили се. У прочем и т. д.

Ваше Свјатости
покорњејша
Јелисавета Георгијевић

У Чортановци 30. авг. 1848

Г. Предсједатељу врхов. Суда на мјеније.

(Наставиће се.)

Трговина.

Нови Сад, 14. апр. Пшеница прве каквоће 7 ф. 10—— н. Пшеница средња 6 ф. 50—80 н. Пшеница лакша роба 6 ф. 50 н. Наполица 6 ф. 20—30 н. Јечам 6 ф. 20—80 н. Зоб 6 фор. 70 н. Кукуруз 4 фор. 20—80 н. Маст 48 фор. Сланина сува 50 ф., дебела паљена 54 ф. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки .	44 н.
„ средњи . . .	42 н.
„ лаки	38—40 н.

Све од 1 килограма.

Теоци .	8—18 ф. по комаду.
Јагњци .	5—12 ф. по пару.
Овци . .	7—14 ф. „

*

Стање воде под Новим Садом.

13. априла било је 1·10 мет. а 14. априла је било 1.24 мет.

*

Беч, 12. (24.) априла. (Ориг. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Г. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 9.991 ком., а дошло је 3195 ком. млађе врсте и 6641 комада угојених мађарског соја. Свега 9.836 комада дотерано.

Трговина трома.

Продавало се:

Прима роба	43—43½—44 нов.
Средња „	38—41 н.
Сремска „	41—42 н.
Назимад „	——— н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 49 ф.
„ „ масти . 49 ф. Све од 100 кгр.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 13. (25.) априла.

Дукати — — — — — —	5 ф. 89 н.
Наполеондори (20 франака) —	9 ф. 91 н.
Угарска златна рента — — —	119 ф. 30 н.
Аустријска златна рента — —	119 ф. 75 н.
Угарска крунска рента — —	95 ф. — н.
Аустријска крунска рента — —	— ф. — н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	61 ф. 15 н.

Уредништву нашег листа стигоше на приказ:

Romänische Jahrbücher. Politisch-literarische Zeitschrift. Erscheint in Monatsheften. Herausgeber: Dr. Cornelius Diaconovits, Vecanto-Redakteur. Prof. Dr. V. Branisce. II.—III. Heft. Temesvár. Febr.-März 1894. X. Jahrg. Temesvár. Selbstverlag des Herausgeber. Südungarische Buchdrickerei- und Verlags-Genossenschaft. Temesvar.

Дописница администрације.

Г. Срећански Милош, Istvanfeld. Послата 1 фор. је за месеце новембар, децембар 1893. и јануар, фебруар 1894.

ПОЗИВ

НА

ДВАДЕСЕТПЕТГОДИШЊУ ПРОСЛАВУ

коју приређује

СЕНТОМАШКА СРПСКА ЦРКВ. ПЕВАЧКА ДРУЖИНА

ПРВИ И ДРУГИ ДАН УСКРСА 17. и 18. АПРИЛА 1894.

уз суделовање

БЕОГРАДСКОГ ПЕВ. ДРУШТВА „КАЋАНСКИ“, СРПСКОГ ЧИТАОН. ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА НОВОСАДСКОГ И ГЂЦЕ КАТАРИНЕ ЈАНКОВИЋА ИЗ РУМЕ.

Распоред прославе:

1. Први дан Ускрса по подне примање гостију са стране у стану певачке дружине у кући г. Милоша Рунића и размештање по становима.
2. Истога дана у вече у 8 сати поход са лампијонима у почаст двојице добротвора сентомашке српске црквене певачке дружине.
3. Други дан Ускрса свечана литургија са благодарењем у св. богојавленском храму.
4. Истога дана у 1 сахат по подне заједничка обед.
5. Истога дана у вече у 8 сахати забава са игранком у дворани општинске куће.

О прослави свирање војничка музика 70. пешадијске пуковније из Петроварадина.

За улазак на забаву плаћа се 1 фор. од особе, а од породице 2 фор. 50 нов. Ђаци плаћају половину од улазне цене.

Добровољни прилози примају се са благодарношћу.

Чист приход намењен је благајници српске црквене певачке дружине у Сентомашу.

Распоред забаве:

I. ДЕО.

1. Говор.
2. „Боже братимства“ од Д. Јенка, певају у мушком збору сва певачка друштва заједнички.
3. „Мирјано“ српска народна маћедонска песма, пева уз пратњу гласовира гђица Катица Јанковића.
4. „Малоруске народне песме“ од Славјанског, пева београдско певачко друштво „Каћански“.
5. „Пређина песма“ двопев од Ив. пл. Зајца, певају уз пратњу гласовира гђце Гордана Попсавина и Јела Белића.
6. „Песма о песми“ од А. Јорговића, пева новосадско читаоничко певачко друштво.
7. „Српске народне песме балканске“ од Јов. Пачу-а и Д. Јенка, пева сентомашка српска црквена певачка дружина.
8. „Српске народне песме“ пева уз гусле Витомир Рунић.
9. „Хај, нек' плану“! за прославу спевао Алекса Р. Шантић, композиција од Х. Доубека, певају у мешовитом збору сва певачка друштва заједнички.

II. ДЕО: ИГРАНКА.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Трошком великог српског добротвора Дабро-Босанског митрополита господина Георгија Николајевића, дао сам штампати моју нову приповијетку:

„СВЕ ЗА НАРОД!“

Кроз кратко вријеме угледаће свијета. Биће штампана на лијепој — сатинираној хартији.

Цијена само 25 новчића.

Надам се, да ће ме браћа Срби и сестре Српкиње потпомоћи, на чему им — у напријед благодарим!

Новце с нарудбинама треба слати мени — само долепотписаноме.

Молим славна уредништва српскијех листова, да овај позив прештампају.

Са братским поздравом!

Фоча, на Херцеговини о Благовијестима, 1894.

Марко С. Поповић,
српски учитељ и ђакон.

Српска књижара Браће М. Поповића у Новом Саду код „св. Саве“.

Сад је баш изашла из штампе

Велика Српска Народна

ЛИРА

са 1600 и више песама

ДРУГО ПОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ

ШТАМПАНО У 10.000 ПРИМЕРАКА

Пре четири године изашло је прво издање ове наше велике лире, а сада ево приредисмо и друго попуњено издање, јер од првога све је распродано.

Угледно ово издање велике лире, која је украшена са **21 сликом наших првих песника,** треба да се нађе у свакој српској кући, а томе се надамо у толико пре, што је прво издање тако великог одзива нашло.

Цена је великој српској народној лири:

у меком повезу	1.25
„ тврдом црвеном повезу . . .	1.50
„ „ са златним шарама . .	1.80
„ „ „ „ и обрезом .	2.20

Ми се надамо што многобројнијим наруџбинама, које ћемо брзо и тачно обавити. — Ко нам новац у напред пошаље, томе ћемо књигу о нашем трошку доставити.

НОВИ САД, марта 1894.

Споштовањем
2—5 **Браћа М. Поповићи.**

ПРЕТПЛАТНИЦИМА И ПРИЈАТЕЉИМА „ДЕЛА“

Трећом свеском „Дела“ (за март) истекла је претплата оним нашим претплатницима, који су платили за прву четврт. Молимо их да на време обнове претплату да им се не би лист обуставио, јер без претплате никоме се не ће слати.

Тако исто молимо наше скупљаче и пријатеље да не откажу „Делу“, досадање своје заузимање око прикупљања уписника и претплате.

С наше стране не ће бити пожаљен ни труд ни издатци око листа. За кратко време од 3 месеца, дали смо читатељима преко 8 штампаних табака више, а не ћемо ни од сада штедети ни труд, ни заузимљивост своју, ни издатке, да „Дело“ даде својим читатељима што обилније и једрије садржине.

Молимо пријатеље да овој нашој доброј вољи помогну колико до њих стоји. **Уред. „Дела“.**

ОГЛАСИ.

В. СТЕФАНОВИЋ У НОВОМ САДУ

ПРЕПОРУЧУЈЕ

ПАРНИХ МАШИНА ЗА ВРШИДБУ

из најврстније фабрике **Хофхер и Шравца, сејаћих машина,** најновије системе и лаке **косећих машина,** (Favoritta), **сечки мали и велики,** за сећи сено сламу и кукурузовину, **машина за крљање и за прекрупу кукуруза, млинова, тријера, кајшева и зејтина за машине, поњава,** по врло умерену цену на одплату, уз подпуну гаранцију

С поштовањем
В. СТЕФАНОВИЋ,
опуномоћени заступник у Н. Саду
4—5 у Златној греди бр, 7. у сопственој кући.

ПРОДАЈА КУЋЕ.

Кућу моју у Каменици продајем из слободне руке или издајем под кирију. Кућа је на главном месту, т. ј. на пијаци, зидана са тврдим материјалом има 4 собе, један дућан, касапница, 2 подрума, велика шала, велика авлија и један бунар, велика башта са лепим разним воћем.

Ко има вољу може се на мене писмено или усмено обратити. 1—1 **Живко Ранковић.**

Стараоци једне масе имају на продају: једну кућу, у истом кућном плацу врло пространа лагум, кошеве за сваку храну, два подрума и приличну количину орање земље. Кућа је на најбољем месту у селу Вишњици (на Дунаву), а земља у атару вишњичком. Вишњица је најближе село Београду.

Ко би хтео ово имање купити, нека се јави потписатом

Николи Х. Поповићу
члану касационог суда у пензији
1—1 у Београду.

ПАРНИХ ВРШЕЋИХ МАШИНА.

Имам на продају један локомобил и дрешкастен Рустонов од 8 коњских снага 4 године употребљен ал потпуно добар са поњавама, шприц и виндом **за 2500 фор.** једну употребиту гарнитуру локомобил и дрешкастен од 6 коњских снага **од Робеја за 1800 фор.,** једну гарнитуру од 2½ коњских снага, од Шутлеворта **за 1250 фор.** уз потпуну гаранцију.

В. СТЕФАНОВИЋ,
у Новом Саду у Златној греди
4—5 број 7. сопствена кућа.

Власник Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.